

نسخه‌های سیاهی که تجویز نشدند

فرقه ضالّه وهابیت با اندیشه‌های انحرافی عده‌ای کج‌اندیش شناخته می‌شود که می‌گویند تا با برداشت‌های سطحی از مفاهیم عمیق دینی، چهاره‌ای خشن و گریه از دین ارائه کنند. وهابیان تحت تأثیر افکار نادرست ابن تیمیّه و به دنبال او محمدبن عبد الوهاب، دیدگاه خاصی در میزان شرک و توحید دارند و بسیاری از اعمال مسلمین را شرک و عملان به آن را مشرک می‌خوانند، و به تبع آن، خون و اموالشان را حلال می‌شمارند. در نوشتار ذیل عقاید و افکار وهابیت و ادله ارائه شده در رد آن را به اختصار بررسی می‌کنیم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مرکز مطالعات و تحقیقات علمی
مجمع علوم اسلامی

فائزه اسکندری

۱. شفاعت

وهابیان طلب شفاعت از کسانی را که خداوند برای آنان حق شفاعت قرار داده (مانند پیامبران، صالحان و ملائکه) کفر می‌دانند و خون و اموال شفاعت‌خواهان را مباح می‌شمرند. عمده دلیل آن‌ها عبارت «من دون الله» در آیه ذیل است:

وَيَعْبُدُونَ مَنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاءُنَا عِنْدَ اللَّهِ؛ و به جای خدا چیزهایی را می‌پرستند که نه به آنان زیان می‌رساند و نه به آنان سود می‌دهد و می‌گویند: این‌ها نزد خدا شفاعت‌گران ما هستند.^۱

آن‌ها؛ پیامبران، اولیا، بت‌ها، جنیان و مردگان را بارزترین مصداق این آیه می‌دانند. به واقع، بین بت‌های زمان جاهلیت، که شافع مردم جاهلیت بوده و شخص پیامبر فرقی قائل نیستند؛ زیرا معتقدند

پیامبر (ص) از دنیا رفته است و کاری از او برنمی آید.

ادله مسلمین

از جمله آیاتی که می توان به عنوان شاهد بر این مدعا ارائه کرد، آیه ۲۳، سوره سبأ است که می فرماید: «و شفاعتگری در پیشگاه او سود نمی بخشد، مگر برای آن کس که به وی اجازه دهد.» براساس آیات شریف قرآن کریم شافعان در دنیا، توبه (زمر / ۵۳)، ایمان (حدید / ۲۲)، عمل صالح (مائده / ۹)، قرآن (مائده / ۱۶)، پیامبران (نساء / ۶۴)، ملائکه، شهیدان و مؤمنان هستند.^۲

پس شفاعت افرادی که واجد شرایط شفاعت باشند، مجاز است. حتی اگر شفاعت را درخواست چیزی از صاحب شفاعت برای شفاعت شونده بدانیم، شفاعت پیامبر یا غیر او، به معنای دعا و نیایش به درگاه الهی است؛ پس شفاعت نوعی دعا است. آیه ۸۵ سوره نساء دلیل این مدعاست. بنابر این طلب دعا از هر مؤمنی که مقام و وجهی نزد خداوند داشته باشد جایز است، تا چه رسد به پیامبران.^۳

۲. تبرک جستن به قبور و مساجد

ابن تیمیه و پیروان او تبرک جستن به قبور و بوسیدن آنها را حرام می دانند و به مسلمانان نسبت شرک و کفر می دهند و آنها را «قبریون» و «عبادت کنندگان قبرها» می نامند.^۴ شورای دائمی مفتیان وهابی نیز می گویند: «... توجه پیدا کردن مردم به مساجد و مسح نمودن دیوارها و محرابها و تبرک به آنها بدعت و نوعی شرک و شبیهه به عمل کفار در جاهلیت است.»^۵

ادله مسلمین

تبرک در لغت به معنای طلب برکت است. و تبرک به چیزی، یعنی طلب برکت از طریق آن شیء. کلمه برکت در قرآن کریم با الفاظ گوناگونی به کار رفته است، برای افاده این معنا که برخی از اشخاص یا مکانها و زمانهای معینی را خداوند متعال به جهات خاصی نوعی برکت افاضه کرده است.^۶

تبرک به آثار انبیا در امت های دینی پیشین نیز سابقه داشته است، خداوند متعال درباره تبرک حضرت یعقوب (ع) به پیراهن فرزندش حضرت یوسف (ع) می فرماید: «پیراهن مرا نزد پدرم [یعقوب] برده، پر روی او افکنید تا دیدگانش بینا شود.»^۷

به این ترتیب اگر حتی نصی بر جواز تبرک و تقبیل (بوسیدن قبور) وارد نشده باشد، باز این اعمال رحجان شرعی دارد؛ چون تعظیم شعائر است و اگر تعظیم شعائر عبادت شمرده شود و حرام باشد و نیز احترام قبور و بوسیدن آنها عبادت و شرک باشد، پس تعظیم و طواف کعبه و مقام ابراهیم، تعظیم پدر و مادر، سجود ملائکه در برابر آدم و حتی تعظیم وهابیت در برابر رؤسای خود همگی باید شرک

حتی اگر شفاعت را درخواست چیزی از صاحب شفاعت برای شفاعت شونده بدانیم، شفاعت پیامبر یا غیر او، به معنای دعا و نیایش به درگاه الهی است؛ پس شفاعت نوعی دعا است.

باشد! در حالی که هیچ یک از وهابیان به این امر اذعان ندارند. همچنین سیره مسلمین یعنی عمل صحابه و صالحان مخالف نظر وهابیت است؛ از جمله تبرک حضرت فاطمه (س) به خاک قبر پدرش رسول خدا (ص).^۸

۳. استغاثه و طلب حواج

وهابیون معتقدند از آیه ششم سوره جن چنین به دست می آید که نباید از غیر خداوند، حتی جنیان یاری طلبید. پس انبیای الهی هم از این قاعده مستثنا نیستند و از آنها هم نمی توان درخواست کمک کرد. آنها همچنین آیات ۵۶ و ۵۷ سوره اسراء^۹ را یکی دیگر از دلایل خود مبنی بر حرمت توسل به غیر خداوند می دانند.

ادله مسلمین

بنابر آیه ۶ سوره جن، استمداد از کسی که خدا را قبول ندارد، خلافی آشکار است؛ اما بین پیامبران که مستقیم با خدا در ارتباطند و جن تفاوت بسیار است و بنابر اقتضای عقیده اسلامی می توان از خداوند استغاثه کرد و افراد مقرب درگاهش را شفیع ساخت. در سوره اسراء نیز این دو آیه در صورت اکتفا به ظاهر آنها و بدون در نظر گرفتن آیات دیگر، مؤید قول علمای وهابی است؛ اما براساس آیات دیگر می توان با اجازه خدا به دیگران متوسل شد. در سوره یوسف، آیه ۹۷ و ۹۸ می خوانیم که «ای پدر! برای ما آمرزش بطلب؛ زیرا ما خطاکاریم. پدرشان [یعقوب] در جواب گفت: برای شما استغفار می کنم که همانا پروردگار، بخشنده و مهربان است.»^{۱۱}

استغاثه به میت

وهابیان طلب دعا از میت را جایز نمی دانند؛ از نظر آنان، توسل به پیامبران و صالحان هم به دلیل این که مرده اند و مردگان چیزی نمی شنوند درست نیست. در پاسخ باید گفت انبیا بعد از مرگ هم دارای حیات هستند. دلیل آن هم وجود احادیث فراوان بر این مدعا است؛ از جمله حدیثی از پیامبر (ص) در شب معراج که فرمود: «از موسی عبور کردم، در حالی که در قبرش ایستاده و مشغول نماز بود.»^{۱۲}

**تبرک به آثار انبیا
در امت‌های دینی
پیشین نیز سابقه داشته
است، خداوند متعال
در باره تبرک حضرت
یعقوب (ع) به پیراهن
فرزندش حضرت
یوسف (ع) می‌فرماید:
«پیراهن مرا نزد پدرم
برده بر روی او افکنید تا
دیدگانش بینا شود.»**

**دکتر عصام العماد، یکی از
وهاپیونی که شیعه شده
است، می‌گوید: «این مذهب
نگاهش فقط در مورد قبور است
و به امور دیگر اهتمام ندارد و
معتقدند زیارت قبور شرک
است و انفجار قبوری که در
دنیا صورت می‌گیرد ناشی از
همین تفکر است.»**

کسانی است که چنین اعمالی را بر روی
غیر قبور انبیا و اولیا انجام می‌دهند. در واقع
لعن پیامبر به این دلیل است که مالی بدون
استفاده تباه گردد و افراد زنده از آن سودی
نبرند؛ اما اگر زائران، شب به قبرستانی
بروند و چراغ روشن کنند، نه تنها حرام
نیست بلکه مکروه هم نمی‌باشد.^{۲۰}

۸. نذر برای غیر خدا

به اعتقاد وهابیت، شیعه مشرک
است به سبب این که یا علی و یا حسین
می‌گویند و نذرهای خود را برای آن‌ها و
به نام آن‌ها می‌دهند.^{۲۱}

شکی نیست که نذر برای غیر خدا به
این قصد که آن شخص شایستگی برای
نذر دارد، کفر و شرک محسوب می‌شود،
زیرا نذر از اعظم عبادات است؛ ولی اگر
مقصود نذرکننده این باشد که نذرش
صدقه‌ای باشد تا ثواب آن را به اولیای
الهی هدیه کند، قطعاً اشکالی ندارد.^{۲۲}

۹. سوگند به غیر خدا

وهاپیون درک درستی از معارف ندارند

۴. زیارت قبور

از ابن تیمیه نقل کرده‌اند: «وی زیارت
قبر پیامبر (ص) را منع و آن را - چه با
شدالرحال (کنایه از مسافرت) و چه بدون
شدالرحال - تحریم کرده است. با فتوا
به تحریم زیارت قبر پیامبر، زیارت سایر
قبور به طریق اولی حرام می‌شود.»^{۱۳}
دکتر عصام العماد، یکی از وهابیانی که
شیعه شده است، می‌گوید: «این مذهب
نگاهش فقط در مورد قبور است و به
امور دیگر اهتمام ندارد و معتقدند زیارت
قبور شرک است و انفجار قبوری که در
دنیا صورت می‌گیرد ناشی از همین تفکر
است، این تا جایی بوده است که برخی
از علما گفته بودند گویی شیخ محمد
عبدالوهاب در مقبره متولد شده و بنا بر این
عقده‌ای درونی در این مورد دارد.»^{۱۴}

ادله مسلمین

به چهار دلیل، زیارت امری مشروع
است: ۱. قرآن^{۱۵} ۲. روایات: از پیامبر نقل
شده که فرمود: «هرکس قبر مرا زیارت
کند، شفاعتش بر من لازم می‌گردد.» این
حدیث دارای ۴۰ منبع از کتاب‌های اهل
سنت است؛ ۳. عمل اصحاب: خلیفه دوم
بعد از فتوحات شام وقتی وارد مدینه شد
اولین اقدامش این بود که به مسجد آمد و
بر رسول خدا (ص) سلام فرستاد؛ ۴. عقل:
عقل می‌گوید تعظیم کسی که خداوند او
را بزرگ داشته است نیکوست. زیارت هم
نوعی تعظیم است.^{۱۶}

۵. نماز و دعا در کنار قبر

وهابیت به دو دسته دلیل بر حرمت و
عدم مشروعیت نماز و دعا در کنار قبور
اولیای الهی تمسک کرده‌اند: روایات و
اصول. آن‌ها به استناد روایتی از پیامبر که
می‌فرماید: «نماز را به سوی قبر و روی قبر
بخوانید» چنین استدلال می‌کنند و از باب
اصول نیز چون نماز و دعا در کنار قبور اولیا
راهی به سوی شرک است باطل و حرام
است. طبق نص حدیث و اصول، نماز و
تعظیم به طرف قبور از آن رو نهی شده که
موجب شرک در دین است ولی اگر چنین
نتیجه‌ای به همراه نداشته باشد و به قصد
تبرک مکان، نه به قصد تعظیم صاحب قبر

۶. تعمیر قبور و ساخت گنبد بر فراز آن

«پیامبر نهی فرمود از گچ‌کاری قبر و
این که روی قبر ساختمان بنا کنند.» وهابیان
بر اساس این روایت، نسبت به تعمیر قبور
و ساختن بنا و گنبد روی آن‌ها موضع‌گیری
می‌کنند و ویرانی قبور و گنبدهای اطراف
قبور را واجب می‌دانند.

ادله مسلمین این است که در احادیث
فراوانی نهی بر کراهت حمل شده و نهی
همیشه دلالت بر حرمت ندارد. علاوه بر
آن، مصالحی چون معلوم بودن قبر و از
بین رفتن آن با ساخت بنا روی آن در
میان بوده است، چنان‌که رسول خدا (ص)
قبر عثمان بن مظعون را با گذاشتن سنگی
روی آن نشانه‌گذاری کرد و فاطمه
زهرا (س) قبر حضرت حمزه را با سنگی
علامت گذاشت.^{۱۹}

۷. روشن کردن چراغ روی قبر

طبق روایتی که وهابیان از پیامبر (ص)
نقل می‌کنند، آن حضرت زنانی را که به
زیارت قبور می‌روند و روی قبور چراغ
روشن می‌کنند لعن کرده است.

در پاسخ، مسلمین ثابت کرده‌اند که
این حدیث از نظر سند و دلالت ضعیف
است و به فرض ورود، لعن پیامبر شامل

وهابیون درک درستی از معارف ندارند و همه برداشته‌های آن‌ها از آیات و روایات، سطحی است. شرک پنداشتن سوگند به غیر خدا در حالی است که خداوند در قرآن کریم به بسیاری از مخلوقات خود قسم یاد کرده است.

و همه برداشت‌های آن‌ها از آیات و روایات، سطحی است. شرک پنداشتن سوگند به غیر خدا در حالی است که خداوند در قرآن کریم به بسیاری از مخلوقات خود قسم یاد کرده است. سوگند به غیر خدا از جانب خداوند متعال، نشان می‌دهد که قسم خوردن انسان به مخلوقات هیچ‌گونه قبیحی ندارد.

ادله و هابیت بر این مدعا بنا بر روایتی از پیامبر (ص) است که برخی صحابه را از سوگند یاد کردن به جان پدرانشان که اغلب، مشرک و بت پرست بودند، نهی کرده و فرموده‌اند: «هر کس به غیر خدا قسم بخورد، شرک ورزیده است.»^{۳۳}

۱۰ جشن و سوگواری از دیدگاه

وهابیت

وهابیان بر پای هرگونه مجلسی را برای فوت یا تولد اولیا، عبادت اولیا می‌دانند و آن را به عبادت بت تشبیه کرده‌اند. این بدعت دیگری از دایره اعتقادات نادرست سلفیون است که سؤالی را در ذهن ایجاد می‌کند: چرا وهابیان با هر مجلسی، هر چند شرک‌آمیز نباشد، مخالفت می‌کنند؟ آیا به این علت نیست که می‌خواهند عقاید عده‌ای از مسلمانان به ویژه شیعیان را زیر

سؤال برند و اندیشه و فکر آنان را خلاف دین جلوه دهند؟! را

ادله مسلمین

قرآن، ایام را به دو دسته تقسیم کرده است: روزهای مبارک و عیدگونه^{۲۴} و روزهای نحس و نامبارک.^{۲۵} بنابراین اشکالی ندارد اگر به تبع قرآن، روز بعثت حضرت رسول(ص) را مبارک و روز وفات ایشان را نحس بدانیم؛ حال آن‌که قرآن روز هدایت و ارشاد قوم موسی را از ایام‌الله می‌داند و بزرگداشت این روز را واجب می‌شمرد.^{۲۶}

عقیده و هابیت درباره عزا و گریه بر مردگان نیز نه تنها خلاف عقل و نقل بلکه خلاف

خط مشی اسلام است. اسلام، نفس عزاداری را می‌پذیرد؛ اما هر رسم و آیین ناپسندی در این باره را نفی می‌کند. ترغیب زنان اصحاب به عزاداری برای حمزه سیدالشهدا توسط پیامبر(ص) یا گریستن ایشان در مصیبت خدیجه کبری (س) سوابق روشنی از عزاداری میان مسلمانان محسوب می‌شود و این سیره، خود، اجماع عملی است و کاشفیت قطعی دارد که از صاحب شریعت گرفته شده است.

و هابییون به دلیل درک نادرست از معارف، امور عرفی را داخل در مفهوم بدعت می‌دانند. آن‌ها آشکارا امور کوچکی را نفی می‌کنند که نه بت پرستی است و نه به آن می‌انجامد؛ از جمله عکاسی، استعمال دخانیات، قهوه و ...

اشغال شهرها، راه انداختن جنگ‌های خونین، ویرانی ضریح‌ها و قبور، خراب کردن مساجد و ... جنایت‌هایی است که این فرقه انحرافی به دلیل آرا و عقاید باطلشان مرتکب شده است.

منابع و مأخذ

۱. محمدحسین ابراهیمی، تحلیل نو بر عقاید و هابییون، قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۷۹.
۲. علی اصغر رضوانی، موارد شرک نزد وهابیان، قم، مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۵.

۳. علی اصغر رضوانی، مبانی اعتقادی و هابیان، قم، مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۵.
۴. علی اصغر رضوانی، شیعه‌شناسی و پاسخ به شبهات، تهران، نشر مشعر، ۱۳۸۲.
۵. علی اصغر رضوانی، شناخت سلفی‌ها (و هابیت)، قم، مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۵.
۶. علی اصغر رضوانی، ابن تیمیه مؤسس افکار و هابیت، قم، مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۵.
۷. نجم‌الدین طبری، رویکرد عقلانی به باورهای و هابیت، ترجمه: مصطفی داداش‌زاده، قم، انتشارات امیرالعلم، ۱۳۸۵.
۸. زهرا مسجد جامعی، نظری بر تاریخ و هابیت، تهران، مدیر دانش، ۱۳۸۰.
۹. «وجوب قتل شیعیان در همایش حوزه علمیه زاهدان»، پایگاه اطلاع‌رسانی مطالعات شیعه‌شناسی www.shiastudies.com
۱۰. مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر، مقاله «افشای ماهیت و هابیت» از دکتر عصام‌العماد، ۲۵ / ۹ / ۱۳۸۶. www.valiasr-aj.com

پی‌نوشت‌ها

۱. یونس، ۱۸.
۲. نجم‌الدین طبری، رویکرد عقلانی بر باورهای و هابیت، ج ۱، صص ۵۶ - ۵۲.
۳. همان، ج ۱، صص ۶۱ و ۶۰.
۴. همان، ص ۹۴.
۵. علی اصغر رضوانی، موارد شرک نزد وهابیان، ص ۱۲.
۶. همان، صص ۱۵ - ۱۳.
۷. یوسف، ۹۳.
۸. نجم‌الدین طبری، پیشین، صص ۹۵ و ۹۴.
۹. مردانسی از آدمیان به مردانسی از جن، پناه می‌برند و بر سرکشی آن‌ها می‌افزوند.
۱۰. ای پیامبر! به افرادی که به غیر از خدا اعتقاد دارند بگو آن‌ها قدرت بر طرف کردن مشکلات و ناراحتی شما را ندارند و قادر به دفع آن‌ها نیستند. آری! این افراد با این که می‌دانند خداوند به آن‌ها نزدیک‌تر است، غیر خدا را وسیله‌ای به سوی پروردگارش قرار می‌دهند.
۱۱. محمدحسین ابراهیمی، تحلیل نو بر عقاید و هابییون، صص ۴۲ - ۳۹.
۱۲. نجم‌الدین طبری، پیشین، صص ۶۸ - ۶۷.
۱۳. نجم‌الدین طبری، پیشین، ج ۲، ص ۱۷.
۱۴. به نقل از: www.Valiasr.com.aj
۱۵. نساء، ۶۴.
۱۶. نجم‌الدین طبری، پیشین، صص ۲۷ - ۱۷.
۱۷. علی اصغر رضوانی، پیشین، ص ۱۶۰.
۱۸. همان، صص ۱۱۰ و ۱۰۸.
۱۹. نجم‌الدین طبری، پیشین، ج ۳، صص ۵۲ - ۴۹.
۲۰. همان، صص ۵۸ و ۵۷.
۲۱. به نقل از www.shiastudies.com
۲۲. علی اصغر رضوانی، پیشین، ص ۱۰۰.
۲۳. نجم‌الدین طبری، پیشین، صص ۸۷ - ۸۳.
۲۴. از آسمان، خوانی بر ما فرو فرست تا عیدی برای اول و آخر ما باشد. (مائده، ۱۱۴)
۲۵. پس بر آنان تبدیاتی توفند در روزهایی شوم فرستادیم. (فصلت، ۱۶)
۲۶. محمدحسین ابراهیمی، صص ۹۶ - ۹۴.